

Scriptie Bachelor Wijsbegeerte

Mind, World and Knowledge

De epistemologische aspecten van Mind and World

Naam student: Paul Kaufman
Studentnummer: 3248119
Begeleider: Menno Lievers
Opleiding: BA Wijsbegeerte VT

§1 – Inleiding

Toen *Mind and World* in 1994 voor het eerst verscheen, werd al snel duidelijk dat dit werk vanaf dat moment een grote rol zou spelen binnen de filosofie. Dit kwam niet alleen door de soms controversiële standpunten die in het boek naar voren komen, maar vooral omdat het een raakvlak heeft met bijna alle grote filosofische problemen, zowel expliciet als impliciet. McDowell omschrijft het zelf als zijn “[...] aim to propose an account, in a diagnostic spirit, of some characteristic anxieties of modern philosophy – anxieties that center, as my title indicates, on the relation between mind and world.¹” Van alle filosofische aspecten die een rol spelen in zijn uiteenzetting van de relatie tussen geest en wereld, zal in dit paper vooral de nadruk liggen op de epistemologische aspecten hiervan. Het zal echter blijken dat zijn kenleer niet zonder kennis van deze relatie begrepen kan worden. In het eerste gedeelte geef ik een schets van McDowell’s visie, om daarmee de centrale vraag in de epistemologie, aan de hand van zijn theorie, te beantwoorden; ‘Wanneer is subject *S* gerechtvaardigd in zijn overtuiging dat *p*’, of in minder formele zin: ‘Wanneer weet Subject *S* dat *p*?’

We zullen daarnaast zien dat het antwoord op die vraag voortkomt uit een kritiek op twee bestaande posities in de epistemologie: het foundationalisme en het coherentisme. McDowell volgt Wilfred Sellars in zijn aanval op the Myth of the Given, maar ziet in het coherentisme van Davidson geen juiste oplossing. Hij probeert daarom een theorie te vormen die balanceert tussen deze twee posities. Hiermee in verband laat ik Jeremy R. Koons naar voren komen, die beargumenteert dat McDowell’s theorie gedoemd is om in een van deze valkuilen terecht te komen en dus in feite stelt dat McDowell op de hoorns van zijn eigen kritiek belandt.

Tot slot keren we terug naar de oorspronkelijke vraag met betrekking tot de rechtvaardiging van overtuigingen. McDowell ziet hiervoor een grote rol voor de ervaring weggelegd, maar zowel Refeng Tang als Barry Stroud betwijfelen of ervaring de juiste kandidaat is voor deze rol. Ikzelf zal vervolgens betogen dat vooral de positie van Tang zich baseert op een aantal onjuiste argumenten en dat zijn conclusie onderhevig is aan dezelfde vorm van kritiek als waarmee McDowell Davidson aanvalt.

---

¹ McDowell (1996) pag. xi

§2 – McDowell's Mind and World

John McDowell start *Mind and World* met de eerste *Lecture: Concepts and Intuitions*, waarin de basis wordt gelegd voor het overige deel van zijn positie. Zijn vertrekpunt hierbij is een kritiek op aan de ene kant the Myth of the Given, “[...] that [...] offers us at best exculpations where we wanted justifications.²”, en aan de kant het coherentisme van Davidson, “that cannot make sense of the bearing of thought on objective reality[.]³” Om vervolgens een uitweg te bieden voor het geslingert tussen deze twee posities, presenteert McDowell zijn oplossing: een nieuw begrip van ervaring, waarbij ervaring gezien moet worden als een staat of gebeurtenis die passief is, hoewel er tegelijkertijd conceptuele capaciteiten in werking treden⁴. Deze oplossing kan uiteindelijk ook een antwoord geven op de vraag; wat rechtvaardigt een overtuiging? Maar voordat ik volledige notie geef van dit aspect, is het van belang om de beide valkuilen - the Myth of the Given en coherentisme – te behandelen.

Het idee van the Myth of the Given komt voort uit de positie van het foundationalisme, die stelt dat een overtuiging gerechtvaardigd wordt door een overtuiging, die qua rechtvaardiging op zichzelf staat. Deze overtuiging, dat in de literatuur eigenlijk altijd die van een waarneming betreft, heeft, doordat het op zichzelf al gerechtvaardigd is, een epistemologische autoriteit ten opzichte van andere overtuigingen en vormt daardoor een stevig fundament voor het verkrijgen van kennis. De vraag is echter; hoe verkrijgen wij deze ‘funderingsovertuigingen’? En dit is waar the Myth of the Given haar naam aan dankt: deze overtuigingen worden in de vorm van waarnemingen aan ons gepresenteerd, ze worden ons ‘gegeven’. De grote verdienste van dit idee is dat er een verklaring wordt gegeven voor het beschouwen van de waarneming als bron voor kennis en de wereld kan daardoor gezien blijven worden als een onafhankelijke natuur waarin wij als mens vertoeven en ook kennis van kunnen hebben. Maar kan een waarneming überhaupt een overtuiging rechtvaardigen?

Wilfred Sellars betwijfelt in *Empiricism and the Philosophy of Mind* niet zozeer of een waarneming kan dienen als de rechtvaardiging voor een overtuiging, maar richt zijn pijlen op de status die waarneming toebedeeld krijgt als the Given zijnde. Hij concludeert dat een waarneming niet in staat is om zichzelf te rechtvaardigen en dus geen epistemologische autoriteit heeft ten opzichte van overige overtuigingen, met andere woorden: the Myth of the Given is onjuist.

---

² McDowell (1996) pag. 13

³ McDowell (1996) pag. 23

⁴ Vrij naar: McDowell (1996) pag. 23

William P. Alston schrijft dat een waarneming, die dient als een Given, “non-inferential” en “self-warranted⁵” moet zijn. Dit houdt in dat een waarneming als ‘groen zien’ niet afgeleid wordt uit een andere overtuiging of waarneming, maar op zichzelf staat, en dat hij zichzelf rechtvaardigt. Op deze manier kan ‘groen zien’ andere overtuigingen rechtvaardigen zoals, ‘de tafel is groen in plaats van blauw’. Deze laatste stap staat hier echter niet ter discussie. Het is de gedachte dat ‘groen zien’ *non-inferential* zou zijn, die door Sellars wordt betwijfeld. Want is het niet zo dat, voordat er sprake kan zijn van een waarneming van een kleur, de kleur ook bekend moet zijn? Een subject moet bijvoorbeeld bekend zijn met het concept van kleuren en dat deze in relatie met objecten begrepen moet worden. Niets is immers alleen groen, er is altijd ‘iets’ groen. Hieruit volgt dat er al sprake moet zijn van een vorm van voorkennis voordat een (betekenisvolle) waarneming gemaakt kan worden en dus zijn waarnemingen niet *non-inferential* zoals door Alston wordt beschreven, omdat ze gekend kunnen worden door voorgaande kennis. Ze staan dus niet op zichzelf. Dit leidt vervolgens tot de conclusie dat the Myth of the Given onjuist is.

Nu er bewezen is dat het idee van the Given onjuist is, moeten we onszelf afvragen of de gevolgen van deze conclusie wenselijk zijn. The Myth of the Given gaf namelijk een duidelijke reden voor hoe en waarom we waarnemingen van de wereld gebruiken in het rechtvaardigen van overtuigingen. Als we dit zouden loslaten, zijn we weer terug bij af. Terug bij de vraag van wat dan wel deze rechtvaardiging kan verschaffen. Misschien had Davidson toch gelijk toen hij stelde dat “[...] a foundationalist conception of experience ‘leads to skepticism’.”⁶ Want als de waarneming ons geen juiste input kan geven voor het vormen van kennis, dat als gevolg heeft dat we onze waarneming niet meer kunnen vertrouwen, is er natuurlijk alle ruimte voor sceptische theorieën. Zowel McDowell als Sellars zijn er echter in geslaagd om een theorie te vormen die nog steeds de ervaring van de wereld als uitgangspunt heeft, maar niet in de valkuil van the Myth of the Given belandt.

De oplossing van McDowell is voor een groot gedeelte gebaseerd op het werk van Sellars. Vooral de wijze waarop Sellars het begrip ‘ervaring’ in zijn theorie hervormde, verschafte een belangrijke fundering voor McDowell’s werk. Hij stelt namelijk dat perceptuele ervaring bepaalde “propositional claims”⁷ met zich mee brengt, waardoor het een conceptueel karakter heeft; het staat in de *space of reasons*: “The essential point is that in characterizing an episode or a state

---

⁵ Alston (2002) pag. 70

⁶ McDowell (1996) pag. 15

⁷ Alston (2002) pag. 71

as that of *knowing*, we are not giving an empirical description of that episode or state; we are placing it in the logical space of reasons, of justifying and being able to justify what one says.”⁸ Dus doordat een waarneming in de *space of reasons* staat, heeft het een conceptueel karakter en kan het dienen als rechtvaardiging voor overtuigingen. Sellars is zich ervan bewust dat hij hierdoor breekt met het traditioneel empiricisme; “[...] the traditional idea that observational knowledge ‘stands on its own feet’.”⁹, maar de waarneming behoudt op deze wijze haar sleutelrol in het verkrijgen van kennis, zonder daarbij te ‘vallen’ in the Myth of the Given.

Net als bij Sellars staat ervaring bij McDowell in de *space of reasons* en kan daardoor dienen als rechtvaardiging voor een overtuiging. Hiermee kan al een antwoord gegeven worden op ‘Wat rechtvaardigt een overtuiging bij McDowell?’, maar dan blijft het de vraag hoe dit dan gebeurt, bestaan. McDowell gebruikt de Kantiaanse begrippen receptiviteit en spontaniteit om dit te verklaren.

Waarneming is het gevolg van de samenwerking tussen receptiviteit en spontaniteit. De objecten in de wereld bereiken ons als aanschouwingen in de *Sinnlichkeit*, hetgeen door Kant receptiviteit wordt genoemd. Vervolgens worden ze in ons Verstand als begrippen gedacht; dit is het aspect van de spontaniteit, dat volgens McDowell ook gezien kan worden als de invloed van conceptuele capaciteiten¹⁰. Bij waarneming worden de relevante conceptuele capaciteiten van de spontaniteit op de receptiviteit losgelaten, waardoor ervaring altijd een conceptueel karakter heeft. Een mogelijke objectie zou kunnen zijn dat de aanschouwingen in de receptiviteit lijken op een nieuwe vorm van the Myth of the Given, maar dit is onjuist. Er is altijd sprake van een onmiddellijke samenwerking tussen de componenten receptiviteit en spontaniteit, waardoor een ervaring nooit niet-conceptueel kan zijn. Een ervaring staat altijd in de *space of reasons*. Het lijkt me overigens duidelijk dat deze werking van spontaniteit een passief gebeuren is. Als dit namelijk actief zou zijn, zou dat betekenen dat de *space of reasons* aan de wereld wordt opgelegd en dit zou resulteren in een vreemde vorm van idealisme. Zelf schrijft hij: “The view that I am recommending is that even though experience is passive, it draws into operation capacities that genuinely belong to spontaneity.”¹¹ Ervaring blijft op deze manier een passieve input van de wereld, maar staat door spontaniteit in de *space of reasons* en kan daardoor dienen als een rechtvaardiging voor overtuigingen.

---

⁸ Sellars (1997) pag. 76

⁹ Sellars (1997) pag. 75-76

¹⁰ McDowell (1996) pag. 9

¹¹ McDowell (1996) pag. 13

Aan het begin van deze paragraaf schreef ik al over de twee valkuilen; the Myth of the Given en het coherentisme. Inmiddels zijn de problemen met the Myth of the Given aan bod gekomen, net als de oplossing van Sellars en McDowell. Deze oplossing was echter niet alleen gericht op de wijze waarop ervaring door het foundationalisme wordt gezien, maar het biedt ook een uitkomst voor het probleem, dat door McDowell in het coherentisme van Davidson wordt gezien:

I have been talking about a pair of opposing pitfalls: on the one side a coherentism that does not acknowledge an external constraint on thinking and therefore, I claim, cannot genuinely make room for empirical content at all; and on the other side a recoil in the Myth of the Given, which offers at best exculpations where what we need is justifications. I have urged that the way to stop the oscillating between those pitfalls is to conceive empirical knowledge as a co-operation of sensibility and understanding¹², as Kant does.¹³

Maar wat is het probleem dat de theorie van Davidson volgens McDowell heeft? In het citaat lezen we dat het coherentisme er niet in slaagt om een 'external constraint on thinking' te erkennen, waardoor het geen ruimte heeft voor ervaring van de empirie. In een ander gedeelte van *Mind and World* schrijft McDowell zelfs dat "[...] coherentism [...] threatens to disconnect thought from reality."¹⁴ Waarop baseert hij deze kritiek?

Het coherentisme probeert net als het foundationalisme een antwoord te geven op de vraag: 'wat rechtvaardigt een overtuiging?'. Hoewel het foundationalisme ervan uitgaat dat deze rechtvaardiging gebaseerd kan worden op een zelfrechtvaardigende ervaring van de wereld; the Myth of the Given, stelt het coherentisme dat een overtuiging zijn rechtvaardiging dankt aan een andere overtuiging, die op zijn beurt ook weer gerechtvaardigd wordt door andere overtuigingen. Davidson schrijft in *a Coherence Theory of Truth and Knowledge* dat, "[...] nothing can count as a reason for a belief except another belief."¹⁵ Dit botst uiteraard met McDowell's gedachte dat ervaring een *belief* rechtvaardigt. Maar hoe komt McDowell tot de conclusie dat Davidson's positie onjuist is?

Zowel McDowell als Davidson zijn het er over eens dat ervaringen die buiten de *space of reasons* liggen, niet in staat zijn om overtuigingen te rechtvaardigen. Dit is immers het geval bij the Myth of the Given, waarbij de rechtvaardiging van the Given buiten de spontaniteit ligt; die ligt namelijk buiten het subject, omdat het zichzelf rechtvaardigt. Om hier een oplossing voor

---

¹² Deze begrippen heb ik eerder in de tekst vertaald met *Sinnelijkheid* voor *sensibility* en *Verstand* voor *understanding*.

¹³ McDowell (1996) pag. 46

¹⁴ McDowell (1996) pag. 24

¹⁵ Davidson (2008) pag. 126

te bieden, plaatste McDowell de ervaring in de *space of reasons*, zodat het overtuigingen kan rechtvaardigen. Volgens Davidson liggen ervaringen echter nog steeds buiten de *space of reasons*, die in feite slechts uit overtuigingen bestaat. Dit betekent echter niet dat er geen ruimte is voor de ervaring binnen het coherentisme, maar deze staat in tegenstelling tot McDowell slechts causaal in relatie met onze overtuigingen: “According to Davidson, experience is causally relevant to a subject’s beliefs and judgements, but it has no bearing on their status as justified or warranted.”¹⁶ Met andere woorden: een *belief* kan slechts een ander *belief* rechtvaardigen en staan door causaliteit in relatie met de wereld. En dit zijn precies de twee punten waar McDowell zijn kritiek op richt.

Ervaring kan voor Davidson geen rechtvaardigende rol hebben, omdat ten eerste ervaring geen bewuste overtuiging is en ten tweede omdat het geen overtuiging is die iets vertelt over de waarheid van de wereld. Daarom is er slechts een causaal verband tussen een ervaring en overtuiging. Maar in dat geval mist ons systeem van overtuigingen – onze geest – het rationele raakvlak met de wereld, want als ervaringen ons niets kunnen vertellen over de waarheid van de wereld, hoe moet een overtuiging dit dan doen? De wereld kan weliswaar gekend worden door de causale input van ervaringen, maar het kan ons de epistemologische waarde van bijvoorbeeld een waarneming niet tonen. Ons systeem van overtuigingen lijkt zo, wat betreft het rechtvaardigen van overtuigingen, los te komen van de wereld en dit is precies wat McDowell bedoelt met dat “[...] coherentism [...] threatens to disconnect thought from reality.”

§3 – Op de hoorn(s) van het dilemma

Wat we tot dusver hebben gezien, is dat we te maken hebben met twee problematische antwoorden op de vraag van wat een overtuiging rechtvaardigt. Aan de ene zijde staat de Myth of the Given, die onjuist bleek te zijn omdat een waarneming zichzelf niet kan rechtvaardigen, en aan de andere zijde bevindt zich het coherentisme van Davidson, dat er niet in slaagde om een rationele verbinding (van rechtvaardiging) te leggen tussen geest en wereld. De oplossing van McDowell is “[...]a way to dismount from the seesaw.”¹⁷: ervaring staat in zijn theorie in de *space of reasons* door de samenwerking van receptiviteit en spontaniteit en heeft dus conceptuele capaciteiten. Dit leidt er vervolgens toe dat ervaring als reden kan dienen voor een overtuiging; waarbij de eerste de tweede rechtvaardigt.

---

¹⁶ McDowell (1996) pag. 14

¹⁷ McDowell (1996) pag. 9

Jeremy Randal Koons richt zich in zijn paper *Disenchanting the World: McDowell, Sellars and rational constraint by perception* op dit aspect van *Mind and World*. Hij geeft hierin een korte notie van het dilemma; de 'opposing pitfalls' van the Myth of the Given en het coherentisme, waaruit hij vervolgens concludeert dat de theorie van McDowell uiteindelijk leidt tot precies die problemen, die het eigenlijk op moest lossen. McDowell landt volgens Koons dus op de hoorns van zijn eigen dilemma.

Koons start zijn kritiek op McDowell door het argument tegen het coherentisme te onderzoeken. In deze tekst zagen we al eerder dat Davidson er niet in slaagde om een rationele verbinding te leggen tussen geest en wereld, omdat de verbindende factor; ervaring, slechts causaal in relatie stond met een overtuiging. McDowell loste dit vervolgens op door te stellen dat ervaring al conceptueel is door de samenwerking van receptiviteit en spontaniteit. Koons haakt hier vervolgens op in. Ervaring kan voor McDowell als basis voor een oordeel dienen en kan zo een overtuiging rechtvaardigen. De causale keten die van een object in de wereld naar het uiteindelijke empirische oordeel loopt, bevat echter niet alleen een ervaring en een oordeel, maar ook het object zelf. En Koons voegt hier aan toe dat in het geval van visuele waarneming de structuur van de fotonen, bewegend door de ruimte, ook een (causale) rol spelen. Nu is er dus sprake van een causale relatie tussen de wereld en geest en als McDowell's oplossing voor het coherentisme relevant is voor alle aspecten van de causale relatie, en dat is volgens Koons zo, moet er ook een rationele verbinding gelegd worden met het object (en fotonen) in de wereld en de geest. Dit heeft dan als gevolg dat ook objecten en fotonen in de *space of reasons* moeten staan:

No, if McDowell wants to pursue his strategy for explaining how our theories can have empirical content, he must claim not only that perception is conceptual, but also that the patterns of photons emitted by objects, and indeed the objects themselves, are conceptual, are in the logical space of reasons.¹⁸

Door deze conclusie lijkt McDowell een vreemde vorm van idealisme aan te hangen, waar stoelen en tafels net zoveel epistemologische waarde hebben als de ervaring van deze objecten. Heel de wereld staat op deze manier immers in de *space of reasons*: "Thus, the world is assimilated to mind: reality is in the space of reasons. Mind is able to represent world because world, like mind, turns out to be conceptual: reality is itself conceptual."¹⁹

---

¹⁸ Koons (2004) pag. 130

¹⁹ Koons (2004) pag. 130

Het hierboven genoemde argument en de daaropvolgende uitkomst van Koons is op z'n minst controversieel te noemen. De basis van zijn kritiek is dat McDowell's oplossing voor het coherentisme zou leiden tot een vorm van idealisme, maar ik betwijfel of dit het geval is. Koons lijkt bovendien aan te nemen dat McDowell deze conclusie omarmt. Dit zou echter haaks staan op de wijze waarop het begrip ervaring door McDowell wordt gehanteerd.

De inhoud van een ervaring is wat het geval is in de wereld. Wanneer een subject bijvoorbeeld iets waarneemt, ervaart hij een stand van zaken dat zuss en zo het geval is. Mits dit geen illusie is, waardoor het subject misleid kan worden, is dit dezelfde stand van zaken die zuss en zo in de wereld het geval is. In operaties van de receptiviteit, die zijn conceptuele structuur dankt aan de spontaniteit, is er sprake van een input van de wereld. Hierdoor staat ervaring onder invloed van de wereld en doordat het in de *space of reasons* staat, waarborgt het de rationele relatie tussen geest en wereld. Door McDowell wordt dit de "openness to the layout of reality"²⁰ genoemd. Wij staan als mens open naar de wereld, waarvan de ervaring weliswaar conceptueel is, maar de wereld zelf niet. Ik begrijp weliswaar waarom Koons hier een vorm van idealisme in denkt te vinden, maar dit baseert hij op een misvatting van McDowell's positie. Wat McDowell bedoelt met; "*That things are thus and so* is the conceptual content of an experience, but if the subject of the experience is not misled, that very same thing, *that things are thus and so*, is also a perceptible fact, an aspect of the perceptible world."²¹ is niet dat de 'conceptual content' op de wereld wordt toegepast, hetgeen bij het idealisme het geval zou zijn. Ervaringen die niet onjuist zijn, gaan over hetzelfde als de wereld, maar vormt deze wereld verder niet en dit is precies het tegenovergestelde van idealisme. Als mens kunnen wij niet ervaren buiten de *space of reasons*, waardoor we gebonden zijn aan een conceptuele ervaring van de wereld. Dit betekent echter niet dat de zaken in de wereld ons niet kunnen bereiken, integendeel, het zit in de natuur van ervaring dat het zich opent naar de wereld, zodat we de standen van zaken in de wereld kunnen kennen.

Hoewel ik heb aangetoond dat McDowell de conclusie van Koons niet ondersteunt, staat de kritiek nog steeds overeind. Ook als we het begrip ervaring hanteren zoals McDowell dit doet, moeten we nog steeds rekening houden met de gehele causale keten van ervaring, waarbij ook het object dat ervaren wordt en bijvoorbeeld de fotonen een rol spelen. Als we daar vervolgens McDowell's kritiek op het coherentisme op toe passen, moeten ook deze aspecten rationeel in relatie staan met de geest en dit leidt tot een mogelijke vorm van idealisme. Om een antwoord

---

²⁰ McDowell (1996) pag. 26

²¹ McDowell (1996) pag. 26

op deze kritiek te vormen, stel ik voor om aan te tonen dat objecten en fotonen weliswaar in de causale keten, maar niet in de *space of reasons* thuis horen. Misschien dat het onderscheid tussen *de dicto* en *de re* op dit punt enige duidelijkheid kan scheppen.

Eigenschappen kunnen *de dicto* of *de re* noodzakelijk zijn, wat inhoudt dat een eigenschap *de dicto* noodzakelijk is, wanneer het betrekking heeft op de wijze waarop een begrip of woord gebruikt wordt. Een eigenschap is *de re* noodzakelijk als het betrekking heeft op de daadwerkelijke essentie van een begrip. Een bekend voorbeeld hiervoor is het begrip water, een kleur- en smakeloze vloeistof. Deze twee eigenschappen zijn *de dicto* noodzakelijk. Er zijn immers meerdere stoffen die ook kleur- en smakeloos zijn. Dat water echter een specifieke moleculaire structuur heeft, bestaande uit een zuurstof en twee waterstof atomen, is *de re* noodzakelijk. Er bestaat namelijk geen andere stof met dezelfde structuur, waardoor H₂O een noodzakelijke en voldoende voorwaarde geeft voor het zijn van water; je zou het de essentie ervan kunnen noemen.

Welnu, als we dit onderscheid projecteren op Koons' kritiek, dan volgt hieruit dat Koons zelf uit is gegaan van de *de re* noodzakelijkheid van waarneming, waarmee de nadruk vooral ligt op wat een waarneming nu eigenlijk is, en in het geval van visuele waarneming zijn hier onder andere de fotonen en de waargenomen objecten bij betrokken en spelen dus een rol in de causale keten. Dit in tegenstelling tot McDowell die in zijn theorie alleen rekening houdt met de wijze waarop een begrip of woord gebruikt wordt, waardoor water als een vloeistof wordt gezien (hoewel dit slechts het geval is tussen de 0 en 100 graden Celsius), net als de wijze waarop het begrip ervaring wordt ontleent aan het gebruik ervan. McDowell en Koons hanteren dus beiden een ander begrip van perceptuele ervaring en daardoor lijkt de kritiek van Koons weinig grip te krijgen op de positie van zijn tegenstander. McDowell zal niet ontkennen dat de objecten en fotonen een rol spelen in de causale keten van (visuele) waarneming, maar er is geen relevante relatie tussen hen en het begrip van waarneming zoals die in *Mind and World* wordt gebruikt. De conclusie die hieruit volgt is dat, omdat objecten en fotonen geen directe rol spelen in het begrip van waarneming (en in het verlengde hiervan: ervaring), ze niet in een rationale relatie hoeven te staan met de geest, waardoor ze ook niet in de *space of reasons* geplaatst moeten worden en daarom leidt McDowell's positie niet tot een vorm van idealisme.

Naast het eerder genoemde argument van Koons, laat hij nog een tweede vorm van kritiek op McDowell in zijn paper aan bod komen. Dit heeft betrekking op de eigenschappen van conceptuele capaciteiten. Zo stelt Koons dat de conceptuele capaciteiten van een ervaring bepaald worden door de relatie waarin ze zich verhouden tot bijvoorbeeld een overtuiging. Dit

maakt dat 'conceptual content' een relationele eigenschap is. Nu is er een hypothetische situatie voor te stellen waarin deze relatie verandert, waardoor ook de conceptuele significantie van zowel de ervaring als de overtuiging veranderen. Dit leidt tot het volgende probleem:

The sensation in question cannot tell us what conceptual content it ought to have – that is, it cannot tell us what relations it ought to stand in to our beliefs, perceptual skills, etc. [...] Thus, we are thrown right back into McDowell's dilemma: sensations may be conceptual in nature, but the world cannot tell us which conceptual system is the correct one; objects cannot dictate the concepts we use to cognize these objects.²²

Koons beweert hier dat McDowell, net als het coherentisme, er niet in slaagt om een rationele verbinding te leggen tussen geest en wereld. Ervaring kan ons immers niets vertellen over wat zijn conceptuele karakter zou moeten zijn. Maar is deze vorm van kritiek relevant voor McDowell? Ervaring heeft een conceptueel karakter door de samenwerking van spontaniteit en receptiviteit en zoals ik al eerder aangaf is de wereld hetgeen dat ervaren wordt. Je ervaart de zaken in de wereld, zoals de zaken in de wereld zijn, mits je daarbij niet misleid wordt. Daardoor hoeft ervaring ons niet te vertellen over wat zijn conceptuele karakter inhoudt, omdat het zich aan de ene kant opent naar de wereld zoals die het geval is, terwijl het aan de andere kant in de *space of reasons* staat; het is het verbindende element tussen geest en wereld. Bovendien hoeven objecten in de wereld ons niet de concepten aan te leveren om de objecten te leren kennen. Het is namelijk al een feit dat we ze kennen. McDowell deelt in *Mind and World* alleen zijn gedachten over hoe deze objecten door middel van ervaring in een rationele relatie staan met het subject. De vraag of we die objecten juist ervaren, mag in een discussie met de scepticus gesteld worden. Het is hier in ieder geval van belang dat McDowell niet op de hoorn van het coherentisme zal belanden, omdat zijn concept van ervaring wel een rationele relatie tussen geest en wereld bewerkstelligt.

Hoewel Koons' kritiek niet zo desastreus lijkt voor McDowell's positie als Koons misschien zelf had verwacht, is hij er in ieder geval in geslaagd om een aantal onduidelijke zaken met betrekking tot *Mind and World* bloot te leggen. Zo rees de vraag welk idee ten opzichte van betekenis McDowell aanhangt. Het bleek namelijk dat hij zich meer concentreerde op de *de dicto* betekenissen van begrippen, in tegenstelling tot Koons, die uitging van de *de re* noodzakelijkheid. Naast dit verschil in standpunten in relatie tot betekenis, stelde Koons ook

---

²² Koons (2004) pag. 131

een aantal (terechte) vraagtekens bij het begrip van 'conceptual content'. Hoe verhoudt deze zich met ervaring en overtuigingen, en misschien nog wel belangrijker; hoe verhoudt het zich met de wereld? Het antwoord op deze vraag kon gegeven worden met behulp van McDowell's begrip van ervaring en dit verschafte ook de uitweg voor de valkuil van het coherentisme. In de volgende paragraaf blijft het begrip 'ervaring' centraal staan en we zullen zien of ervaring op zichzelf voldoende is om een overtuiging te rechtvaardigen.

§4 – Is ervaring een overtuiging?

Tot dusver heb ik aangetoond dat ervaring voor McDowell hetgeen is dat wereld en geest verbindt en dat het een overtuiging kan rechtvaardigen. In principe formuleerde ik telkens een antwoord op de vragen; wat rechtvaardigt een overtuiging en wat is een ervaring? Wat echter nog niet aan bod is gekomen, is hoe dit in zijn werk treedt. Dus; op welke wijze rechtvaardigt een ervaring een overtuiging? In de vorige paragraaf kwam dit al even aan bod in relatie met Koons, die zichzelf afvroeg hoe de conceptuele capaciteiten van een ervaring zich aan ons bekend kunnen maken. Ervaring bleek in zoverre 'open' te staan naar de wereld, waardoor we bij ervaring direct geconfronteerd worden met de standen van zaken in de wereld. Maar dit geeft slechts weer hoe we kennis kunnen krijgen van de wereld en niet zozeer hoe we kennis kunnen krijgen van de wijze waarop deze ervaring van de wereld vervolgens een overtuiging kan rechtvaardigen.

Refeng Tang en Barry Stroud bogen zichzelf over deze vraag en stelden dat niet alleen een ervaring, maar ook een attitude ten opzichte van de ervaring, noodzakelijk is voor het rechtvaardigen van een overtuiging. Tang gaat in zijn paper *Conceptualism and the New Myth of the Given* zelfs verder dan dit door te concluderen dat ervaring in dat geval zelf een overtuiging moet zijn. Ik zal hier eerst de positie van Tang (en in mindere mate die van Stroud) weergeven. Vervolgens komt er een korte repliek van McDowell aan bod, dat opgevolgd wordt door een kritiek op de uitkomst van Tang's paper.

"In experience one takes in, for instance sees, *that things are thus and so*. That is the sort of thing one can also, for instance, judge."²³ Dit citaat uit *Mind and World* vertelt ons niet alleen dat ervaring over bepaalde zaken gaat, maar dat ervaring zelf, niet hetzelfde is als een oordeel. Ervaring zelf oordeelt dus niet over de wereld, waarmee het in verband staat. Het kan niet op zichzelf de zaken in de wereld accepteren of ontkennen, het staat slechts 'open' naar de wereld.

---

²³ McDowell (1996) pag. 9

“When we are not misled by experience, we are directly confronted by a worldly state of affairs itself, not waited on by an intermediary that happens to tell the truth.” Ervaring ‘toont’ ons dus in zoverre de wereld, maar als ervaring hier zelf niet over oordeelt, hoe kan het dan een overtuiging rechtvaardigen? Ervaring zelf kan ons zo niets vertellen over de waarheid van de wereld. Merk hier overigens bij op dat dit dezelfde vorm van kritiek is als waarmee Davidson werd aangevallen. McDowell dreigt daardoor opnieuw op een van zijn eigen hoorns te belanden:

But the problem is that, although nondoxastic²⁴ conceptual experience does seem to tell us something, it does not purport to tell us anything *about the truth of the world*, whether truthfully or not. And for this reason experience, so conceived, is still an intermediary between the subject and the world.²⁵

Refeng Tang stelt vervolgens dat het conceptualisme²⁶ van McDowell aan twee eisen moet voldoen om een oplossing te bieden voor dit probleem. Ten eerste moet ervaring niet alleen gezien worden als hetgeen dat alleen de zaken van de wereld aan een overtuiging verschaft, maar het moet ook een psychologische attitude ten opzichte van die zaken met zich meedragen. Ten tweede moet ervaring zelf over de waarheid van de wereld gaan, wil het een overtuiging met betrekking tot deze waarheid rechtvaardigen. Wanneer aan deze twee voorwaarden voldaan wordt, is het conceptualisme volgens Tang in staat om de twee ‘gaps’ waarmee het te maken heeft, te overbruggen; “[...] a gap between experience and belief, and a gap between experience and the world.”²⁷

Het eerste punt moet als volgt begrepen worden: Subject *S* heeft een ervaring *p*, die vervolgens een overtuiging *q* rechtvaardigt, daardoor gelooft *S* dat *q* waar is. Uitgaande van de aanname dat een gerechtvaardigde overtuiging ook waar is. Wat hier echter ontbreekt volgens Tang, is dat het Subject *S* in dit geval geen enkele overtuiging heeft ten opzichte van de ervaring *p* zelf. Het zou daarom niet logisch zijn dat Subject *S* gelooft dat *q* waar is, zonder te geloven dat *p* ook waar is. Wat ontbreekt in het bovenstaande voorbeeld is dus een attitude van Subject *S* naar de ervaring *p*. Als die niet het geval is, lijkt het dat de ervaring als het ware aan het subject gepresenteerd wordt, alsof het een zuster van the Myth of the Given betreft. Barry Stroud maakt in zijn paper over McDowell, *Sense-experience and the Grounding of Thought*, hetzelfde punt:

---

²⁴ nondoxasticism: “experience is not belief about the truth of the world.”, Tang (2010) pag. 109

²⁵ Tang (2010) pag.109

²⁶ Ik weet niet zeker of dit een juiste benaming is voor de posities van McDowell en Sellars, maar aangezien Tang deze benaming zo gebruikt, neem ik dit van hem over.

²⁷ Tang (2010) pag. 109

I think the content of an experience alone cannot give a person reason, or be a person's reason, to believe something. The content of an experience is typically expressed in a proposition, and propositions are not reasons, nor do they make other propositions reasonable. Propositions are true or false, not reasonable or unreasonable, justified or unjustified. Even if one proposition implies another, it does not justify, support, warrant, or make reasonable that other proposition. What is justified or reasonable or supported or warranted is person's accepting a certain proposition, or rejecting it, or taking some other attitude towards its truth.²⁸

Dus alleen een attitude naar een ervaring kan een overtuiging rechtvaardigen. Een attitude heeft de vorm van een overtuiging, wat leidt tot de uitkomst dat slechts een overtuiging een overtuiging kan rechtvaardigen. Maar brengt ons dit niet terug bij Davidson, die al eerder stelde dat "[...] nothing can count as a reason for a belief except another belief"²⁹, dat leidde tot een loskoppeling van geest en wereld? Hoe kan er zo aan de tweede eis van Tang voldaan worden; hoe kan ervaring over de waarheid van de wereld gaan? De oplossing hiervoor ligt volgens Tang in het maken van een 'real connection' tussen ervaring en de wereld, "that is, to make experience itself a belief or judgment about the truth of the world."³⁰

In een reactie op het aan bod gekomen paper van Stroud, stelt McDowell dat we impressies van de wereld moeten zien als een soort uitnodiging om een propositie over de wereld te accepteren. Ervaring zelf kan deze rol van acceptatie niet vervullen, maar kan, omdat het 'geopend' is naar de wereld, de elementen verschaffen die nodig zijn om een propositie over de wereld waar te laten zijn. Wij worden immers direct geconfronteerd met hetgeen dat wij ervaren, en daardoor met de zaken in de wereld. Net zoals een nieuwe waarneming van een supersymmetrisch deeltje in de wetenschap, die de theorie van supersymmetrie verder bevestigt, zo ook dient een meer dagelijkse waarneming van bijvoorbeeld een koe, als een bevestiging dat hetgeen dat waargenomen wordt een koe is. Het is hier van belang om op te merken dat beide waarnemingen zelf geen vorm van acceptatie met zich meedragen.

McDowell schrijft verder dat het niet mogelijk is om een psychologische attitude te vormen ten opzichte van elke waarneming die men heeft. Als ervarend subject hebben we namelijk niet altijd een keuze in wat we waarnemen of niet, en nog belangrijker; we hebben geen macht over het vormen van een overtuiging ten opzichte van die waarneming. Het hebben

---

²⁸ Stroud (2008) pag. 89

²⁹ Davidson (2008) pag. 126

³⁰ Tang (2010) pag. 121

van een overtuiging kan onvrijwillig zijn, het overvalt ons soms. Daardoor kan het niet altijd een actief standpunt zijn, dat zich uitspreekt over de epistemologische status van een ervaring.

Dat ervaring een overtuiging kan rechtvaardigen betekent voor McDowell dus niet dat ervaring op zichzelf een overtuiging bevestigt of ontkracht. Het fungeert eerder als leverancier van de elementen (lees: zaken in de wereld), die een overtuiging kunnen rechtvaardigen. Het blijkt dus dat McDowell's begrip van ervaring noch aan de eerste als de tweede eis van Tang kan voldoen. Ervaring draagt immers geen psychologische attitude met zich mee en het kan op zichzelf niets vertellen over de waarheid van de wereld. McDowell's ervaring vertelt ons alleen over de wereld zelf.

De twee eisen die Refeng Tang stelt aan ervaring, leiden tot de conclusie dat ervaring zelf een overtuiging moet zijn. Hoewel deze uitkomst inderdaad voldoet aan de eisen, geloof ik niet dat het zowel de 'gap' tussen ervaring en overtuiging, als de 'gap' tussen ervaring en de wereld kan overbruggen. De eerste leegte wordt inderdaad opgelost. Er kan immers geen ruimte bestaan tussen twee zaken die hetzelfde zijn; ervaring en overtuiging. De tweede leegte, die tussen ervaring en wereld, kan echter niet opgevuld worden en dreigt zelfs alleen maar groter te worden als ervaring gelijk wordt gesteld aan overtuiging.

Tang schrijft dat "[...] experience has to be belief about the truth of the world. Only in this way can thought be connected with the world through experience."³¹ Maar wat houdt het in dat ervaring een overtuiging is die over de waarheid van de wereld gaat? Tang beschuldigt McDowell dat zijn idee van ervaring, die de zaken in de wereld presenteert aan een subject, neigt naar een nieuwe vorm van the Given, maar McDowell verklaart op deze wijze de relatie tussen de wereld en ervaring en daarmee ook de connectie tussen geest en wereld. Bij Tang is het geheel onduidelijk hoe ervaring over de waarheid van de wereld moet gaan. Zijn these is dat ervaring niet alleen een psychologische attitude met zich meedraagt, zoals bij Stroud het geval is, maar dat ervaring deze attitude is. Ervaring gaat daardoor niet over de waarheid van de wereld, maar het vertelt wat die waarheid *is*. Het belang van 'de ruwe input' van de wereld op de ervaring verdwijnt naar de achtergrond, waardoor personen de wereld niet meer passief ervaren, maar actief beoordelen. De zaken van de wereld worden zo afhankelijk gemaakt van het ervarende subject, omdat ervaring, als overtuiging, zich slechts bevindt in de geest van het subject en niet meer raakt met de wereld. Ervaring verliest daardoor zijn functie als de verbinding tussen geest en wereld en Tang slaagt er vervolgens niet in om de leegte, die hiervan het gevolg is, op te lossen en de 'gap' tussen ervaring en de wereld blijft bestaan.

---

³¹ Tang (2010) pag. 119

Tang schreef dat “[...] we should avoid coherentism and insist experience justifies empirical knowledge”³², maar door ervaring als een overtuiging te zien, is zijn stelling aan dezelfde kritiek onderhevig als het coherentisme, dat “[...]threatens to disconnect thought from reality.”³³. De rechtvaardiging van een overtuiging is namelijk afhankelijk van een andere overtuiging (ervaring). Beiden bevinden zich in de geest, zonder dat de relatie met ‘reality’ daarbij bekend is. Een mogelijke oplossing hiervoor zou zijn dat ervaring net als bij McDowell ‘open’ staat naar de wereld, maar dan zou ervaring niet meer slechts een overtuiging kunnen zijn. Naast een actieve beoordeling is het dan namelijk ook een passieve beleving van de wereld, en dat tweede aspect is immers geen overtuiging. Bovendien brengt dat ons weer terug naar de positie van Stroud en de repliek van McDowell, waaruit volgde dat er geen vorm van acceptatie of waardering in een ervaring besloten kan liggen. Ervaring is slechts een uitnodiging om een dergelijke attitude ten opzichte van de desbetreffende ervaring aan te nemen.

Het lijkt me inmiddels duidelijk waarom ervaring geen overtuiging kan zijn. Daarnaast toonde McDowell aan dat ervaring, en niet zozeer een psychologische attitude naar ervaring, voldoende is voor het rechtvaardigen van een overtuiging en mijn uiteenzetting van McDowell's positie gaf blijk van de wijze waarop dit gebeurt. Hiermee is er een antwoord op de vraag hoe een ervaring een overtuiging kan rechtvaardigen, gegeven.

§5 – Conclusie

Het doel van dit paper was om een duidelijk en zo'n compleet mogelijk beeld te geven van de epistemologische aspecten van McDowell's *Mind and World*. In het eerste deel kwamen de twee hoorns van het dilemma aan bod; het coherentisme en the Myth of the Given, die de aanleiding vormden voor de kenleer van McDowell. De vraag ‘Wanneer is subject *S* gerechtvaardigd in zijn overtuiging dat *p*?’ kon aan de hand van zijn positie ten opzichte van de relatie tussen geest en wereld en dit dilemma beantwoord worden. Het was ervaring dat in staat was om een overtuiging te rechtvaardigen en het was dan ook McDowell's begrip van ervaring dat een oplossing bood voor de hoorns van het coherentisme en the Myth of the Given.

De verschillende auteurs die aan bod kwamen, heb ik vooral gebruikt om een mogelijke stelling in te nemen tegen McDowell, zodat zijn positie meer uitgediept kon worden. Zo probeerde John Randal Koons aan te tonen dat McDowell's theorie zou leiden tot een val in de kuil van het coherentisme, terwijl Refeng Tang en Barry Stroud betoogden dat ervaring alleen

---

³² Tang (2010) pag. 121

³³ McDowell (1996) pag. 24

niet voldoende is om een overtuiging te rechtvaardigen. De drie auteurs behandelden elk een ander aspect van *Mind and World*, zodat die aan de hand van hun kritiek meer duidelijk kon worden gemaakt.

Tot slot kan de centrale vraagstelling - 'Wanneer is subject *S* gerechtvaardigd in zijn overtuiging dat *p*?'- de verkeerde veronderstelling hebben gegeven dat er in dit paper op zoek zou worden gegaan naar het punt waarop een overtuiging juist is of wat bijvoorbeeld juiste kennis is. Het moge inmiddels duidelijk zijn dat dit niet de insteek was en dat deze elementen van de epistemologie niet expliciet aan bod zijn gekomen. Het was eerder hetgeen waaraan een overtuiging haar rechtvaardiging dankt, dat als een rode draad voor deze tekst fungeerde.

Bronvermelding

Alston, W.P. (2002), "Sellars and the 'Myth of the Given'", in *Philosophy and Phenomenological Research*, Vol. LXV, No. 1 (Juli 2002), pp. 69-86

Davidson, D. (2008), "A Coherence Theory of Truth and Knowledge", in Ernest Sosa, Jaegwon Kim, Jeremy Fantl en Matthew McGrath (all ed.), *Epistemology: an Anthology*, Oxford: Blackwell Publishing, pp. 124-133

Feldman, R. (2003), "Epistemology", Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, pp. 39-80

Koons, J.R. (2004), "Disenchanting the World: McDowell, Sellars, and Rational Constraint by Perception", in *Journal of Philosophical Research*, Vol. 29 (2004), pp. 125-152

McDowell, J. (1996), "Mind and World", Cambridge, MA: Harvard University Press.

McDowell, J. (2008), "Responses", in Nicholas H. Smith (ed.), *Reading McDowell: On Mind and World*, London: Routledge, pp. 269-305

Sellars, W. (1997), "Empiricism and the Philosophy of Mind", Cambridge, MA: Harvard University Press (Oorspr. Uitg. 1956), pp. 68-79

Stroud, B. (2008), "Sense-experience and the grounding of thought", in Nicholas H. Smith (ed.), *Reading McDowell: On Mind and World*, London: Routledge, pp. 79-91

Tang, R. (2010), "Conceptualism and the New Myth of the Given", in *Synthese* 175 (2010), pp. 101-122